

Nog twee uitvoeringen van opera 'Jeroen van Noordwijk' gepland "Sint Jeroen leeft echt in Noordwijk"

In deze jaargang van Rondom de Kerk staat op de middenpagina's steeds een bedevaartsplaats in bisdom Rotterdam centraal. Deze keer is dat Noordwijk, onlosmakelijk verbonden met Sint Jeroen. Jaarlijks op de feestdag van Sint Jeroen – 17 augustus – is een Jeroensomme-gang, gevolgd door een feestelijke Eucharistieviering. "Voor de parochie is het echt een topdag," vertelt parochie-secretaresse Riet Stout-van der Made. "Vooral het zingen van de oude liederen is fantastisch, Jeroen leeft hier écht!"

Het grote Jeroensfeest viert de parochie op de eerste zondag van september, als iedereen weer terug is van vakantie. Vóór de Eucharistieviering worden dan de relieken van Sint-Jeroen in een plechtige processie door de kerk gedragen. Het feest gaat na de viering ook buiten door tot op het prachtige Lindenplein in Noordwijk-binnen. Met de harmonie erbij natuurlijk.

De parochie probeert de Jeroensomme-gang, de Sint-Jeroensbedevaart meer in de belangstelling te krijgen en ook pelgrims te trekken van buiten Noordwijk. Pastoor Blokland van

de parochie Sint Jeroen en Maria ter Zee: "Het is, als je serieus met je geloof bezig wilt zijn, de moeite waard om Sint Jeroen als bron van waarden en inspiratie levend te houden. Iemand om je aan op te trekken. Deze regio heeft van deze Ierse monnik het geloof gekregen. In Noordwijk heeft hij zijn kerkje gesticht, hij was de eerste pastoor van Noordwijk."

Stille tocht langs vijf heilige plaatsen

De Jeroensomme-gang is, net als veel andere pelgrimstochten en bedevaarten, in de tweede helft van de vorige eeuw 'uit de mode' geraakt. In 1992 is Sint Jeroen weer op de Heiligenkalender gezet en sinds 1997 wordt de Jeroensomme-gang weer gelopen. Mensen blijken er weer behoefte aan te hebben. Bij 'vijf heilige bruggen' – die overigens niet meer als zodanig zijn te herkennen – wordt stilgestaan bij het leven van Sint Jeroen: zijn vestiging als pastoor, de stichting van zijn kerkje, gewijd aan Sint Maarten, zijn gevangenneming en marteling door de Noormannen, zijn terdoodveroordeling als hij zijn geloof niet wil afzweren en zijn

Ongeveer vijftig mensen lopen zondagochtend 17 augustus mee in de drie kilometer lange 'Jeroensomme-gang'. De stille tocht gaat langs de 'vijf heilige bruggen'. Op de achtergrond de 'nieuwe' Sint-Jeroenskerk.

onthoofding op 17 augustus 856. Ook wordt stilgestaan bij de wonderen en de vondst van zijn lichaam. Elke episode wordt afgesloten met een gebed, dat aansluit bij een belangrijk moment in het leven werk van Jeroen. Vooral het verbreiden van de Blijde Boodschap, de moed om dit te doen en het stichten van de gemeenschap staan centraal in de gebeden. Tijdens de omme-gang bidden de pelgrims bij de protestantse Oude Jeroenskerk voor de eenheid van de kerken. Om de processie ook door het

jaar heen te markeren, wordt erover gedacht om plaquettes te plaatsen op de plekken waar de omme-gang stilstaat. Op die plaquettes staat dan het verhaal van Jeroen, en een bezinning.

Opera 'Jeroen van Noordwijk'

Dat Sint Jeroen in Noordwijk steeds meer leeft, blijkt ook uit de nieuw gecomponeerde opera in een drieluik onder de titel 'Jeroen van Noordwijk'. Begin mei van dit jaar is van dit drieluik het eerste paneel opgevoerd,

zowel in de duinen als in het Witte Kerkje van Noordwijkerhout. Deze laatste plaats is ook betrokken bij het project. Het klooster waar 'Hieronymus' vertoefde stond tussen Noordwijk, Teylingen en Noordwijkerhout in. Dit eerste paneel van de opera ging over aankomst, prediking en onthoofding van Jeroen. De opera is een initiatief van de culturele stichting 'Opera aan Zee', dat natuurlijk zeer van harte wordt ondersteund door de parochie. De opvoering van het eerste paneel kreeg een lyrische recensie in het Leidsch Dagblad: 'Wat de toekomst ook brengt, dit prachtige paneel van het beloofde drieluik neemt niemand ons meer af.' In 2009 wordt het tweede paneel opgevoerd over de verdrinking van de rooms-katholieke kerk in de 16^e eeuw. In 2010 volgt het derde paneel over de wederopstanding van het katholicisme, eind 19^e eeuw.

Veel bedevaartgangers

Vele honderdduizenden mensen bezoeken jaarlijks een Nederlands bedevaartsoord. Precieze getallen zijn

Pastoor Blokland: "Er zijn niet veel harde bewijzen over de plaatsen waar Jeroen precies is geweest, wat er met hem op welke plaats is gebeurd. Wel zijn er zoveel aanwijzingen in verhalen die in dezelfde richting wijzen, dat we ervan uitgaan dat de plaatsen van zijn kerkje, zijn marteling en onthoofding, de vondst van zijn graf en dergelijke kloppen."

niet bekend, omdat bezoekers niet exact worden geregistreerd. Wel is duidelijk dat het gaat om grote aantallen mensen en dat hun aantal groeit. In de komende afleveringen van deze bedevaartserie gaan we nader in op de achtergrond van de groei van deze pelgrimages. Ook gaan we dieper in op het fenomeen

bedevaart. Wat is het precies? Wat maakt een plaats een bedevaartsoord? Wat ontlenen mensen aan zo'n bedevaart? In de volgende aflevering gaan we naar Haastrecht, een plaats ten zuidoosten van Gouda, waar Onze Lieve Vrouw ter Weghe wordt vereerd.

Sint Jeroen, patroon van Noordwijk

De monnik Sint Jeroen, een – waarschijnlijk – uit Ierland afkomstige missionaris, is één van de oudste Nederlandse heiligen. Hij wordt rond 800 geboren als enige zoon van een voorname edelman.

Als jonge man besluit hij afstand te doen van rijkdom en macht, en niemand weet meer van hem. Volgens de overlevering komt hij in 847 aan

Graf van de heilige ontdekt

In 955 wordt het graf van Jeroen op wonderbaarlijke wijze ontdekt. De boer Nothbodo krijgt tot tweemaal toe een verschijning van Sint Jeroen. De heilige verzoekt de boer zijn lichaam op te graven en over te brengen naar de abdij van Egmond bij het graf van Sint Adelbert. De boer aarzelt echter. Kort daarop worden de paarden van Nothbodo

gestolen. Tijdens een zoektocht krijgt een van de vrienden van de boer een verschijning van Jeroen: op de plek waar zijn lichaam begraven ligt, kunnen de paarden worden teruggevonden. Nothbodo vindt zijn paarden terug én ontdekt daarmee het graf van Jeroen. In aanwezigheid van de bisschop van Utrecht en de graaf van Holland wordt het onthoofde lichaam opgegraven en in processie overgebracht naar de abdij van Egmond. Daar blijven de relieken tot in de 16e eeuw bewaard.

De vondst én de verdwijning van de schedel

Op de vindplaats van het graf van

Jeroen verrijst rond 980 de eerste Jeroenskerk. Omstreeks 1310 graboer een verschijning van Jeroen: voor een nieuw altaar en vinden daar ook de schedel van de heilige. Op dat moment beginnen de klokken van de kloosterkerk spontaan te luiden en daarna vinden op deze plek wonderbaarlijke genezingen plaats. Al gauw ontwikkelt Noordwijk zich tot bedevaartplaats. De bisschop van Utrecht bevestigt in 1429 dat pelgrims veertig dagen aflat krijgen als ze de kerk op 17 augustus bezoeken en meedoen aan de 'omme-gang' – een processie waarin de schedel wordt meegedragen. Waarschijnlijk vindt de laatste

omme-gang plaats in 1571, als het calvinisme in het graafschap Holland het katholicisme verdringt. De relieken worden in juni 1573 vanuit de abdij van Egmond in veiligheid gebracht in Haarlem, maar de schedel is spoorloos verdwenen... De abdij wordt door de geuzen verwoest.

De reformatie maakt wel een einde aan publieke bedevaarten, maar niet aan de Jeroenverering zelf. In die tijd wordt hij aangeroepen als patroon van verloren zaken, een specialisme dat later het monopolie wordt van Antonius van Padua. In de schuilkerk in Noordwijk wordt een reliek van Jeroen vereerd: een

deel van zijn arm. In 1835 wordt in Noordwijk een nieuwe Sint Jeroenskerk gebouwd. De reliek, gevat in een zilveren houder, krijgt een prominente plaats in het interieur.

Nieuwe reliekschrijn

In de tweede helft van de 19^e eeuw herleven de bedevaarten naar missionaris Jeroen. Op 16 augustus 1892 verhuizen de Jeroensreliken – onder meer een onderkaak, een spaakbeen en twee bovenarmen – van Haarlem naar Noordwijk. Daar worden ze, samen met het deel van de arm, geborgen in een nieuwe reliekschrijn, vervaardigd door Gerard Brom uit Utrecht. Op 17

augustus krijgt de nieuwe schrijn een plaats in het Sint-Jeroensaltaar van de parochiekerk. Zo wordt op feestelijke wijze gevierd dat paus Leo XIII het dorp Noordwijk voor de tweede maal in zijn geschiedenis heeft verheven tot bedevaartplaats. Vijf dagen later komt de eer-

Bronnen:

Peter Jan Margry en Charles Caspers, 101 Bedevaarten in Nederland, Bert Bakker 2008, Boekje Sint-Jeroenomme-gang 2008, en www.stjeroenenmariaterzee.nl